

Ebeveyn Çocuk Haklar? Tutum Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Ebeveyn Çocuk Haklar? Tutum Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=20491>

Özet

Ebeveyn Çocuk Hakları Tutum Ölçeği (EÇHTÖ), Müge Yurtsever tarafından 2009 yılında geliştirilmiş bir ölçektir. Bu ölçek, anne babaların ve diğer ebeveyn figürlerinin **Çocuk Hakları Sözleşmesi** çerçevesinde belirlenen çocuk haklarına yönelik sahip oldukları tutumları ve inançları sistematik olarak ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçek, ebeveyn tutumları, çocukların temel bakım ve korunma ihtiyaçlarından, devlet güvencesi beklentilerine ve çocuğun kendi kendine karar verme yetkisine kadar geniş bir yelpazede değerlendirilen çok boyutlu bir yapıya sahiptir.

Ölçek, 63 maddeden oluşmakta olup, 5'li Likert Ölçeği formatında derecelendirilmiştir (1=Hiç katılmıyorum, 5=Tümüyle katılıyorum). Ölçeğin geliştirme çalışmaları, geçerlik ve güvenilirlik analizleri ile desteklenmiş olup, elde edilen yüksek iç tutarlılık katsayıları, aracın psikometrik açıdan güçlü olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler

Ebeveyn tutumu, çocuk hakları, tutum ölçeği, psikometrik, Faktör Analizi, güvenilirlik, geçerlik, Marmara Üniversitesi.

Yazarlar

Müge Yurtsever

Amaç

Ölçeğin temel amacı, ebeveynlerin çocuk haklarına yönelik mevcut tutumlarını bilimsel yöntemlerle ölçmek ve bu tutumların sosyo-demografik veya eğitimsel değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediğini incelemektir. Ölçek, özellikle Türkiye'de ebeveynlerin **Çocuk Hakları Sözleşmesi** hükümlerine ne ölçüde uyumlu veya farkında olduklarını belirlemek için tasarlanmıştır. Elde edilen veriler, çocuk hakları bilincini artırmaya yönelik eğitim ve müdahale programlarının geliştirilmesine rehberlik etmeyi hedeflemektedir.

Bu ölçek, alanda çalışan araştırmacılara, ebeveynlerin çocukların bakım, koruma ve katılım haklarına yönelik algılarını nicel olarak değerlendirme imkanı sunmaktadır. Ölçek, bir doktora tezi kapsamında geliştirilmiştir ve bu alandaki bilimsel literatüre önemli bir katkı sağlamaktadır.

Yapı

Ebeveyn Çocuk Hakları Tutum Ölçeği, ebeveyn tutumlarını ölçmek üzere tasarlanmış 63 maddeden oluşan karmaşık bir yapıya sahiptir. Yapılan faktör analizleri sonucunda,

ölçeğin varyansın büyük bir kısmını açıklayan üç ana faktörden oluştuğu belirlenmiştir. Ölçeğin madde dağınıklığı ve alt boyutları şunlardır:

Devlet Güvencesi ve Desteği: 23 madde. Bu boyut, devletin çocukların haklarını güvence altına alma ve ebeveynlere destek sağlama rolüne ilişkin tutumları ölçer.

Bakım ve Koruma: 15 madde. Bu boyut, çocuğun temel fiziksel, duygusal ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasıyla yönelik ebeveyn sorumlulukları ve tutumları içerir.

Kendi Kendine Karar Verme: 25 madde. Bu boyut, çocuğun yaş ve olgunluk düzeyine uygun olarak kendi hayatıyla ilgili kararlara katılmaya hakkı ve özerkliği konusundaki ebeveyn tutumlarını değerlendirir.

Geçerlik

Ölçeğin yapı geçerliliğini sınamak amacıyla açılmaya çalışılan Faktör Analizi işlemleri uygulanmıştır. Bu analizler öncesinde, verinin faktör analizi için uygunluğu test edilmiştir.

Yapılan analizlerde elde edilen istatistiksel sonuçlar, ölçeğin yapısal geçerliliğe sahip olduğunu kanıtlamıştır:

Örneklem Yeterliliği: Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri 0.986 olarak bulunmuştur. Bu değer 0.50'nin oldukça üzerinde olması, örneklem büyüklüğünün faktör analizi yapmaya uygun olduğunu ve verinin faktörleştirilebilir olduğunu göstermektedir.

Küresellik Testi: Bartlett's Testi değeri (χ^2 Bartlett test (3160) = 135730.4; $p = 0.000$) 0.01 önem derecesinde anlamlı çıkmıştır. Bu sonuç, ölçülen özelliğin evren parametresinde çok boyutlu bir değişimden geldiğini ve korelasyon matrisinin faktör analizi için uygun olduğunu doğrulamaktadır.

Güvenirlik

Ölçeğin iç tutarlılığını test etmek amacıyla çeşitli güvenilirlik katsayıları hesaplanmıştır. Elde edilen tüm katsayılar, ölçeğin yüksek düzeyde iç güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir. Psikometrik standartlara göre 0.70 değerinin üzerindeki katsayılar güvenilir kabul edilirken, bu ölçekte hesaplanan değerler bu eğerinin çok üzerindedir.

Hesaplanan bağıca iç tutarlılık katsayıları şunlardır:

En yüksek güvenilirlik katsayısı: Cronbach Alpha (0.956).

Diğer önemli katsayılar: Guttman (0.949) ve Spearman-Brown (0.866).

Bu yüksek değerler, Ebeveyn Çocuk Hakları Tutum Ölçeği'nin maddelerinin tutarlı bir şekilde aynı yapıyı ölçtüğünü ve ilk aşamada güçlü bir iç güvenilirliğe sahip olduğunu kanıtlamaktadır.

Faktör Analizi

Yapılan Faktör Analizi sonucunda, özdeğeri 3 ve üzerinde olan toplam 3 faktör tespit edilmiştir. Bu üç alt boyut, ölçülen değeri kenin toplam varyansın %65.84'ünü açıklamaktadır. Faktörlerin özdeğerleri ve varyansa katkıları aşağıdaki gibidir:

Birinci Alt Boyut: Özdeğeri 44.37 olup, toplam varyansın %24.99'unu açıklamaktadır.

İkinci Alt Boyut: Özdeğeri 4.77 olup, toplam varyansın %22.08'ini açıklamaktadır.

Üçüncü Alt Boyut: Özdeğeri 3.53 olup, toplam varyansın %18.78'ini açıklamaktadır.

Bu çok boyutlu yapı, ebeveynlerin çocuk haklarına ilişkin tutumlarının tek bir boyutta değil, farklı ve ilişkili bileşenler üzerinden değerlendirildiğini ortaya koymaktadır.

Araç

Test Type: Geliştirme Ölçeği (Development Scale)

Format: 63 maddelik öz bildirim ölçeği.

Language Available: Türkçe

Population Group: Ebeveynler (Anne ve Babalar)

Age Group: Yetişkinler (Ebeveynlik rolünü üstlenen bireyler)

Population Details: Ölçek, anne babaların çocuk haklarına yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla Türkiye'deki ebeveynler üzerinde kullanılmaktadır.

Test Methodology: 5'li Likert Ölçeği (1=Hiç katılmıyorum - 5= Tümüyle katılıyorum).

Anahtar Kelimeler

Ebeveyn Çocuk Hakları Tutum Ölçeği, Müge Yurtsever, Cronbach Alpha, öz bildirim, psikoloji, tutum, çocuk gelişimi.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilgi mevcut değildir.

Affiliation Email addresses: mugeyurtsever@hotmail.com

Correspondence Address: Bilgi mevcut değildir.

Şiznler, Ücret ve Test Yılı?

Bu ölçek, Müge Yurtsever tarafından 2009 yılında doktora tezi kapsamında geliştirilmiştir. Kullanım izinleri için doğrudan sorumlu yazar ile iletişime geçilmesi gerekmektedir. Ticari kullanım ücretleri hakkında bilgi yazar tarafından sağlanabilir. Ölçeğin geliştirildiği yılı: **2009**.

Kaynaklar

Yurtsever, M. (2009). *Ebeveyn Çocuk Hakları Tutum Ölçeğinin geliştirilmesi ve anne babaların çocuk haklarına yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi* (Doktora tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul. Tez, YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinden erişilebilir: tez.yok.gov.tr.

Ölçeğin orijinal PDF dokümanı bu bağlantıdan indirilebilir: ebeveyn-cocuk-haklari-tutum-olcegi-toad.pdf

Ebeveyn Çocuk Hakları Tutum Ölçeği Maddeleri

Ölçek toplam 63 madde ve faktör analizinde ortaya çıkan 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar ve madde sayıları şunlardır:

Devlet Güvencesi ve Desteği (23 madde)

Bakım ve Koruma (15 madde)

Kendi Kendine Karar Verme (25 madde)

Yapısal olarak, "Bakım ve Korunma" faktörü, aslında "Devlet Güvencesi ve Desteği" ve "Bakım ve Koruma" olmak üzere iki farklı faktörü içeren daha geniş bir yapıyı temsil etmektedir.